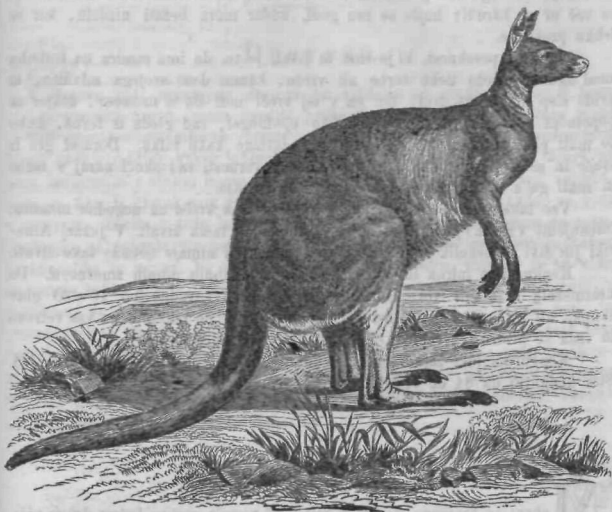

Pririodopisno - nateroznansko polje.

Kenguruj.

Peti del naše zemlje se imenuje Avstralija, ki so je sami otoki, katere so našli v novih časih mnogi pomorščaki; v tem delu svetá živé rujavi in divji Malajci. Posebno čudno je pa to, da v Avstraliji ne najdemo nobene opice, nobene mačke, razven divjega psa nobene zverí in nobenega parkljarja, ki so po drugih delih sveta velikani med ónimi živalmi, ki je imenujemo sesálcce. Največja žival, ki jo najdemo v Avstraliji je kenguruj, jako čudna in zanimiva žival, ki vam jo predstavlja denašnja podoba. V glavo je podoben kenguruj najbolj srni, ali od pleč dalje proti repu se začne truplo ne- navadno širiti in debeliti. Tudi v nogah je velik razložek; prednji nogi ste kratki in tenki, drobnim ročicam podobni, a zadnji ste petkrat daljši, močni in debeli, zlasti v mesnatih bedrih. Rep ima blizu do jednega metra dolg in močan. Že iz tega se lahko sodi, da žival ne more hoditi po vseh štírih, nego skakati mora po zadnjih nogah.

Kenguruj je ovčje velikosti; ako se pa postavi na zadnji nogi, visok je kakor kak človek. Na prednjih nogah ima po pet majhenih, a na zadnjih po 4 velike in ostre kremplje, s katerimi se brani v nevarnosti. Tudi s krepkim repom bije okolo sebe. — Kadar se pase, spustí se na prednji nogi ter prav nerodno kobacá po vseh štírih in muli travo. Če mu pretí kaka!

nevarnost, takó se spnè, pritegne prednji nožici k sebi, požene se in skoči malo ne dva metra visoko in sedem metrov daleč; kakor bi ga veter nesel skače preko grmovja in jarkov ter je na dveh nogah tako uren, kakor jelen na štirih. V begu rad postoji in se ozira nazaj za sovražnikom. Po ravnem se več ur ne utrují; hujše se mu godi, kadar mora bežati nizdolu, ker se lahko prekuene.

Največja posebnost, ki jo ima ta žival, je to, da ima samica na trebuhu med zgubano kožo neko torbo ali vrečo, kamor dene svojega mladiča, ki pride slep in gol na svet, ter ga v tej vreči nosi do 8 mesecev, dokler se popolnem ne zgódi. Ko si je nekoliko opomogel, rad gleda iz torbe, kako se mati pase in sèm ter tja tudi on odgrizne kako bilko. Dorasel gre iz vreče in se pase z drugimi, a pri vsakej nevarnosti rad skoči nazaj v torbo in mati ga z urnimi skoki odnese v varno zavetje.

Vse take sesálce, ki imajo na trebuhu tako vrečo za negodne mladiče, imenujemo vrečarje in Avstralija je domovina tacihih živali. V južnej Ameriki jih živi le nekoliko, a Evropa, Azija in Afrika nimajo nobene take živali.

Kenguruj je mirna in boječa žival brez posebnih umnih zmožnosti. Po neizmernih ravninah Nove Holandije se jih pase navadno po 10—30 glav skupaj, ali ta družba ni stalna, ker prva nevarnost jih razkropí na vse vetrove in vsak se pridruží prvemu krdelu, na katerega naletí.

Kenguruja lové zaradi mesa in kože, posebno rep daje jako okusno jed. Star kenguruj dá 84 do 100 kilogramov dobrega mesá.

— x —

M a h.

Mahovi so majhene, mične rastline, ki nimajo cvetja, kakor druge više rastline, a vendar imajo še pravo listje. Mahovi rasto ne samo po zemlji, in to še posebno po senenatih gozdih, nego tudi po drevesih, kámenji, skalovji, zidovih, strehah i. t. d. Da-si štejemó mah med najmanjše rastline, vendar ima to posebnost, da je vse leto zelen. V jeseni in koncem zime je mah najbolj razraščen; v tem času je namreč najbolj vlažno, a ravno vlage je treba mahovom. Gozdna drevesa so posebno spodaj na deblu obrastena z mahom in to še posebno na severo-zahodnej strani, ker ta stran je senčna, hladna in vlažna. Ako je drevo preveč z mahom obrasteno, začnè drevesna skorja gnjiti in naposled celo drevo usahne. Ovočnemu (sadnemu) drevju je mah zelo škodljiv, ker ne samo da ga dela nerodovitega, nego izpije mu tudi najboljši sòk in mu vzame rodoviti živež iz zraka. Tudi se v mahu zaredé škodljivi hrosti in druge škodljive žuželke, ki potem drevo objedajo. Mah raste najrajše po tacihih drevesih, ki stojé v zamòklej zemlji ali pa v zatišji, da veter in solnce mokroto sproti posušita. Z mahom obrastena drevesa je treba najpred mahú očistiti, ves mah po deblu in vejah s pripravnim železnim orodjem ostrgati in vse óne veje odrezati, ki so z mahom preveč obrastene. Potem je treba po več dni zaporedoma drevesno deblo z mrzlo vodo umivati in s krtačo ali kacim omelom čisto održati.